

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkında kanun teklifi ile Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ve 9 arkadaşının, Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanununun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine ve aynı kanuna bâzı maddeler eklenmesine ve Rize Milletvekili Ahmet Morgil'in, 23 Eylûl 1329 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanununun 77 nci maddesi ile Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtı hakkındaki 4274 sayılı Kanunun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Anayasa Komisyonu düşüncesiyle Millî Eğitim Komisyonu raporları (2/152, 197, 34)

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkında kanun teklifi (2/152)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkındaki kanun teklifimi gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunuyorum.

Gereken işlemin yapılmasını rica ederim.

Burdur Milletvekili
M. Özbey

GEREKÇE

Yedi yaşında normal olarak okuluna devam eden bir çocuk 12 yaşında okulunu bitirmiş olacaktır. Mecburi tahsil müddeti 16 yaşına kadar olduğuna göre Türkiye'de bilhassa köylerimizde velilerin çocuklarını nüfusa geç yazdırmaları yüzünden bu mecburi tahsil çağı hakikatta 17 - 18 yaşına kadar devam edip gitmektedir.

Köylerimizde çocukların nüfusa geç yazdırılmaları yüzünden 18 yaşına kadar gelen ve hattâ evlenerek çocuğu dahi olan kadınları köy öğretmenleri tahsil mecburiyetine göre okula devamlarını mecburi kılmakta gelmiyenlerden mükerr'er cezalar almakta ve bu yüzden bütün köylerimizde huzursuzluk hâkim olmaktadır.

Bütün köylerimizde dirlik ve düzenliği bozan bu yanlış hükmün kaldırılması ve yalnız kız çocuklarımız için ilk tahsil yaş mecburiyetinin köylerde 12 olması yerinde ve âdilâne olacaktır. Bütün Türkiye köylerimizi huzur ve inşiraha kavuşturacak bu kanun teklifimin kabulünü rica ederim.

BURDUR MİLLETVEKİLİ MEHMET ÖZ-
BEY'İN TEKLİFİ

*Köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkında
kanun teklifi*

MADDE 1. — Köylerde ilk tahsil yaşı mec-
buriyeti kızlar için 12 dir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde
yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Millî Eğitim Ba-
kanı yürütür.

Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ve 9 arkadaşının Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu-
nun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine ve aynı kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun
teklifi (2/197)

Yüksek Başkanlığa

4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtına ait Kanunun 13 ncü maddesinin değiştiril-
mesine ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesine dair hazırladığımız kanun teklifini gerekçesiyle
birlikte ilişik olarak sunuyoruz.

Gereken işlemin yapılmasına müsaadelerini saygılarımızla dileriz.

7 . IV . 1951

Balıkesir Milletvekili <i>Sıtkı Yırcalı</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Enver Güreli</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Esat Budakoğlu</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Ahmet Kocabıykoğlu</i>
Balıkesir Milletvekili <i>Arif Kalıpsızoğlu</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Y. Pelvan</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Muzaffer Emiroğlu</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Dr. Muharrem Tuncay</i>
Balıkesir Milletvekili <i>Vacid Asena</i>	Balıkesir Milletvekili <i>Salâhattin Başkan</i>		

GEREKÇE

Kanunlar bir cemiyet bünyesinin hal ve istikbalinin bir ihtiyacını cevaplandırdığı takdirde
yaşama kudretini muhafaza edebilir. Böyle bir ihtiyaç ve ümide uygun olmıyanlar ise ne kadar
ağır müeyyidelerle beslenirse beslensin bir düzen kurmak şöyle dursun bilâkis bir ıstırap kaynağı
olurlar.

Memleketimizde bilhassa köylerde oturan ve çiftçilik yapan halkımızın çalışmaları iptidai va-
sıtalarla, kol kuvvetine dayanmaktadır.

Bu böyle olunca da çocuklarda daha altı yedi yaşından itibaren bütün aile ile beraber kız - er-
kek evi beklemek, küçükbaş veya kümes hayvanlarını gütmek ve büyükler işte iken kardeşlerine
bakmak suretiyle yardımcı birer unsur olarak aile iktisadi hayatına karışırlar.

Hattâ 10-12 yaşındakiler zeytin toplamada, çapada, ot biçmede, orakta, sırasına göre sabanda
bile yine ailenin vazgeçilmez birer gelir ve yaşama kaynağı olarak çalışmak zorundadırlar.

Bunlardan başka; gerek iklim şartlarının ve gerekse çok eskiden beri yerleşmiş geleneklerin
neticesinde köylerimizin hemen % 80 ninde 13-14 yaşındaki kız çocukları, kadınlık erginliğine var-
dıkları gibi evlenme değilse de hiç olmazsa nişanlanma çağına girmiş sayılırlar.

Erkek çocuklar bile 15 yaşından daha evvel aynı fiziki ve sosyal şartların tesiri altında erkeklıklarının şuuruna varırlar.

Bütün bunlara ilâveten ahlâki ve dinî geleneklerin tesiriyle de 12 yaşından sonra kız çocuklar erkekten uzaklaşarak ve kıza düşen bir çok vazifeleri üzerlerine alırlar.

İşte bu sosyal şartlar yanında 4274 sayılı Kanunda erkek ve kız çocuklarının 16 yaşına kadar ilkokullara devamını mecbur tutan hükümleri köylerimizde istenildiği gibi tatbik edilmek ve gâyesini elde etmek şöyle dursun, bilâkis daima bir zorluk ve köylü ile okulun birbiri ile mücadele-sine, binnetice soğukluğuna sebep olan âmillerden biri olmak durumuna geçmiştir.

Birçok köylerde öğretmenlerle muhtarın veya köylünün niza ve ihtilâf mevzularından biri de budur. Vazifesinin devamı bütün köyle sıkı sıkıya çalışmasına bağlı olan öğretmen bazan bu kanunu ihmal etmiş, bazan da muhtar da dâhil bütün bir köyle adeta kavgalı hale girmiştir. Yahut da bazan kanunu bir kısmına tatbik edip bir kısmına şu veya bu tesirle göz yumarak köyün ikiye ayrıl-masına ve huzursuzluk doğmasına bile istemiyerek sebep olmuştur.

Bütün bunların yanında kanuni müeyyidelere ve bilhassa son zamanlarda para cezalarının beş misline ilâve suretiyle yükselmiş miktarlara rağmen iktisadi ve yaşama zorlukları önünde çocuğunun çalışmasından vaz geçmiyen veya gelenekleri itibariyle mânevi bir zor içinde kalan köylü vatandaşlar bu cezayı bile göze alarak kanuna karşı gelmekten önlenememişlerdir.

Üstelik birçok yaş büyümeye veya çeşitli yollarda rapor tedarikine kadar onları sevk etmiştir.

Binaenaleyh; Şimali ve Garbi Avrupa'nın iklim, gelenek ve sosyal şartlarıyla farklı olan memleketimizde, orada kabul edilen bu hükümler, müspet bir netice vermekten uzak, bilâkis kanuna riayetsizlik ve emirlere itaassızlık gibi ayrıca birtakım mahzurlar da doğurmuş bulunmaktadır.

Bu hususları göz önüne alarak bu mecburi tahsil yaşının kız çocuklar için 13 ve erkekler için de 14 yaş olarak kabul edilmesini zaruri görmekteyiz.

Yine yaptığımız tetkikte bu kadar cezai müeyyidelere rağmen bu kanunun tatbikinin uğradığı güçlükler göz önünde tutularak cezadan ziyade bir takım tahsile teşvik edici hükümler konması-nın da ayrıca lüzumlu olduğuna kaani bulunmaktayız.

Bu teşvik edici hükümler de 15 yaşına kadar ilk tahsilini yapmış olan erkek çocukların askerliğinden iki ay tenzil edilmesi ve ilkokulu bitirmiş olan kız çocuklarına da medeni nikâhları olunca 50 lira bir mükâfat verilmesidir.

Öyle ümit ediyoruz ki, sosyal ve iktisadi şartlar daha uygun olacak bu mecburi tahsil yaşının indirilmesinden sonra ceza müeyyidelerinden daha çok bu avantajlar köylerdeki çocuklarımızın okula devamında müspet ve faydalı neticeler verecektir.

Teklifimizde ayrıca bir madde ile ders yılı içine rasthyacak istihsal faaliyetlerin de çocuk-ların yardımından aileyi mahrum etmemek ve bu suretle mektebe devamı mümkün kılmek kaygu-siyle ekim, çapa, orak ve hasat gibi umumi istihsal devirlerinde öğrencilere velilerin talebi üzerine bir haftaya kadar izin vermek salâhiyeti tanınmış, fakat bunun suiistimalini önlemek maksadiyle de bu müddet senede 20 gün olarak tahdit edilmiştir.

Bugün eksiksiz bütün vatandaşlarımızın okumak ve çocuklarına en aşağı ilk tahsil vermek için büyük bir anlayış ve arzu içinde olduklarından şüphemiz yoktur. Fakat yaşama şartlarının doğurduğu bâzı ölçüsüz zorlukların karşısında onların bu isteklerini yerine getirebilmeleri için de lüzumlu kolaylıkları sağlamak yine Devletin vazifesi icabıdır.

Bu düşüncelerle bu kanun teklifini Yüksek Heyetinize arz ve teklif etmekteyiz.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SITKI YIRCALI VE 9 ARKADAŞININ TEKLİFİ

4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtına ait Kanununun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 4274 sayılı Kanununun 13 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Köylerde her yıl Eylül ayının sonuna kadar 6 yaşını bitirmiş olanlar, ilkokula ve ilkokulu bitirdikten sonra, daha yüksek okullara devam etmeyenlerden kız çocuklarından 14 ve erkek çocuklardan 14 yaşını tamamlamamış bulunanlar varsa bunlar da birinci maddede yazılı meslek kurslarına devama mecburdurlar.

MADDE 2. — Aynı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

EK MADDE 1. — Bu kanun hükümlerine göre ilk tahsilini tamamlamış olan erkek çocuklardan yedek subay hakları yoksa askerî muvazzaflık görevlerinden iki ay indirilir.

Bu indirme emsaline göre askerlik hizmeti-

nin bitmesinden iki ay evvel terhis edilmek suretiyle tatbik edilir.

EK MADDE 2. — Bu kanun hükümlerine göre ilk tahsilini tamamlamış olan kız çocukların evlenmelerinde medeni nikâhları kıyıldıktan sonra, 50 lira çeyiz mükâfatı verilir.

EK MADDE 3. — Ders yılı içine rasthyan ekim, çapa, toplama, orak ve hasat gibi bir köyün veya o köyün bulunduğu mıntakanın zirai istihsal devrelerinde velinin yazılı müracaatı üzerine öğrencilere öğretmen tarafından birer haftaya kadar izin verilir. Bu izinlerin ceman' tutarı bir ders yılı için 20 günü geçemez.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Millî Eğitim Komisyonunun raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 2/152 - 2/197

Karar No. 23

30 . V . 1951

Yüksek Başkanlığa

Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ve arkadaşlarının 4274 sayılı «Köy okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu» nun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun teklifi ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, köylerde, kız çocukları için, ilkokula devam mecburiyetinin 12 nci yaşta hitam bulmasını derpiş eden kanun teklifi, gayelerdeki iştirakten dolayı, komisyonumuzun (25 . IV . 1951, 2 . V . 1951 ve 4 . V . 1951) tarihlerindeki toplantılarında, Millî Eğitim, Millî Savunma ve Maliye bakanlıkları mümessillerinin huzuru ile tevhidten mütalaâ ve müzakere olundu.

Her iki teklif, köylerde okula devam mecbu-

riyetinin 16 dan daha küçük bir yaşta son bulması hususunda müttefiktir. İki arasında fark, Sıtkı Yırcalı ve arkadaşlarının teklifinde intiha yaşının 14, Mehmet Özbey'in teklifinde ise, yalnız kızlara munhasır kalmak şartıyla, 12 olarak tesbitinden ibarettir.

Buna zamimeten, Sıtkı Yırcalı ve arkadaşları, hulâsaten, «köylü çocukların köy zirai hayatının mühim birer rüknü oldukları, kendilerinin, Şimal ırklarının aksine, daha erken bir yaşta erginliğe vardıkları, ahlâki ve dinî geleceklerin tesiri ile daha 12 nci yaştan itibaren kızların erkeklerden uzaklaştıkları, anıfüzzikir esbaptan dolayı 4274 sayılı Kanununun 16 ncı ya-

şın sonuna kadar okula devamı temine mââtû hükümlerinin tatbik edilemediği ve dolayısıyla istihdaf olunan gayeye varılamadığı, daha kötüsü, takibat yüzünden köylü ile okulun mücadele halinde bulunduğu ve çocuğunu okula göndermiyen velilere tatbik olunan para cezasının dahi devamı sağlayamadığı, cebrin ve cezanın netice vermediği yerde mükâfatın teşvik edici rolünden faydalanmak cihetine gidilmesinin doğru olacağı» mütalâasıyla tekliflerine, 4274 sayılı kanuna ek teşkil etmek üzere, üç madde daha derecelemişlerdir. Bu ek maddelerde :

A) İlkokulu bitiren köylü erkek çocukların muvazafliklarından iki ayının indirilmesi;

B) İlkokulu bitiren köy kızlarına 50 lira cihaz mükâfatı verilmesi;

C) Tedrisatın devam ettiği aylara rastlayan ekim, çapa, zeytin toplama gibi faaliyetlere iştiraklarını sağlamak maksadıyla velilerin müracaatı üzerine, öğrencilere, bir ders yılı zarfında yirmi günü tecavüz etmemek şartıyla bir haftaya kadar izin verme salâhiyetinin köy öğretmenlerine tanınması derpiş olunmaktadır.

İlk olarak Sıtkı Yırcalı ve arkadaşlarının tekliflerindeki ek maddeleri ele alan komisyonumuz;

A) Kanuni bir mükellefiyetin, yani ilk tahsili ikmal mükellefiyetinin yerine getirilmesinin ikinci bir mükellefiyetin, yani askerlik hizmetinin ay veya yıl ile mahdut süresinin tenkisini istilzam ediyemeyeceği;

B) Mükâfata kesbi liyakatin bir mükellefiyetin yerine getirilmesinden tevellüt edemeyeceği ve esasen nakdî mükâfat itasının terbiyevi ve tedrisî bir kıymeti haiz olamayacağı, sırf bir atıfet olarak itası halinde ise, her sene biraz daha artmak suretiyle, önümüzdeki sene bütçesine iki milyon lira raddesinde bir külfetin tahmil edilmiş olacağı, Devlet gelirlerinin memleketin iktisadi kalkınmasını sağlayacak hususata ortada dururken pek tâli bâzı gayelerin tahakkuku için tahsisine cevaz verilemeyeceği,

C) 4274 sayılı Kanunun 13 ncü maddesiyle köy okullarının asgari yedi ay açık bulunacağı tesbit edilmiş bulunduğu, ve halen köylerimizde okulların tedris faaliyetinin bu asgari müddeti tecavüz eylemediği, ve okulların açık bulunduğu ayların köy zirai faaliyetinin nispeten ölü bulunduğu bir devreye rasladığı göz

önüne alınınca, tedrisatın devamı sırasında, yılda yirmi günü geçmemek üzere talebeye izin verilmesi cihetine gidilmesinin öğretim işini fazlaca aksatacağı mülâhazasıyla bu üç ek maddenin kanun teklifinden çıkarılmasını yerinde görmüştür.

Bundan sonra, köylerde 16 ncı yaş sonuna kadar okula devam mecburiyetinin 14 ncü veya 12 ncü yaşlarda hitama erdirilmesi cihetine gidilip gidilemeyeceğini tezekkür eden komisyonumuz, Millî Eğitim Bakanlığınca komisyonumuzca mevdu ihşai bilgidен, 1949 - 1950 ders yılı sonunda köy okullarımızdan mezun olan talebenin % 25 inin 15 ve 16 yaşlarında olduklarını, ve bu hale nazaran yaş haddinin 16 dan 14 veya 12 ye indirilmesi gibi bir hareketin köy çocuklarından bir kısmını ilkokulu ikmal imkânından mahrum bırakacağını ve binaenaleyh 4274 sayılı Kanunun 13 ncü maddesinin haliyle ipkasının zaruri bulunduğunu tesbit ve müşahede etmiştir.

Ancak 3 - 4 yıl müstemirren okula devam edegelen talebenin okula devam itiyadını iktisap etmiş olacağını, talebeyi okula bağlamanın, onları devam itiyadı ile teşhiz etmenin okulun pedagojik organizasyonu ve öğretmenin pedagojik formasyonu ile sıkı sıkıya ilgili bulunduğunu ve bulunacağını gözden uzak tutmaya da imkân göremiyen komisyonumuz, köy okulları öğrencilerinden 14 yaşını ikmal eylemiş bulunanların velileri hakkında 4274 sayılı Kanunun 16 ncü maddesinin âmir bulunduğu cezai müeyyidelerin tatbik edilmemesinin maslahata uygun düşeceğini ve bunu temin gayesiyle de mezkûr kanunun 13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesinin yerinde olacağını ekseriyetle tasvip ve taktir eylemiştir.

Sıtkı Yırcalı ve arkadaşlarının tekliflerinde yer alan, Millî Savunma ve Bütçe Komisyonunu ilgilendiren ek maddeler komisyonumuzca tekliften çıkarılmış ve buna da teklif sahipleri adına Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı mutavaat ve muvafakatini beyan eylemiş bulunduğundan teklifin Millî Savunma ve Bütçe Komisyonlarına havale edilmeyip doğrudan Kamutayın yüce tasvibine arzolanması mütalâasıyla Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Eğitim Komisyonu
Başkanı
Edirne
Cemal Köprülü

Bu raporun
Sözcüsü
Çanakkale
Ömer Mart

Kâtip		Ankara
Bahkesir		Ömer Bilen
Yahya Pelvan		Erzurum
Burdur	Çankırı	F. Çobanoğlu
M. Özbey	K. Arar	İmzada bulunamadı
Gümüşane	Hatay	İzmir
V. M. Kocatürk	H. R. Tankut	H. E. Advar
Kars	Kütahya	Seyhan
Muhalifim		İmzada bulunamadı
T. Taşkıran	R. Koçak	A. H. Asya
	Trabzon	
	M. Reşit Tarakcıoğlu	

Muhalefet şerhi

Komisyona kararımı ilköğretim mecburiyeti ile telif edememekteyim. Anayasamızın 87 nci maddesine göre «kadın, erkek bütün Türkler ilk öğretimden geçmek mecburiyetindedirler.» Bu mecburiyetin tabii bir neticesi olarak da çocuğunu 4274 sayılı Kanunun 15 nci maddesinde yazılı evlenme, hastalık gibi mühim sebepler dışında okula göndermeyen veya devamını temin etmeyen veliler hakkında bâzı hükümler tatbik olunmaktadır. Çeşitli sebeplerle tahsillerine geç başlamış veya, yavaş ilerlemiş bulunan çocukların velilerine 14 yaşından sonra çocuklarını okullardan çıkarmak imkânının verilmesi ile bizzat komisyon raporunda da belirtildiği gibi sayıları küçümsemeyecek bir kısım çocukların ilköğretim ikmal etmemelerine yol açılmış olacaktır. Elbet-teki bu da ilköğretim mecburiyeti ile telif edilemez.

Dünyanın bütün demokrat memleketle-

rinde ilköğretim mecburidir. Tıpkı bizde olduğu gibi, bu mecburiyetin tabii bir neticesi olarak da çocuğunu okula göndermeyen veliler hakkında takibat yapılmaktadır. Bir misal olarak İngiltere'yi ele alacak olursak, bu memlekette çocuğunu okula göndermeyen, veya bu hususta ihmal gösteren veli mahkeme-ye sevk edilir. Mahkemece de velinin durumuna göre para cezaları ve daha sonra icabederse hapis cezası verilir. Bâzı hallerde ikisi birden de verilebilir. Çocuk tam bir haylazlık halinde ise velisinin yanından alınarak başka bir aile nezdine veya bir ıslah müessesesine gönderilir. İngiltere'de ilköğretim çağı çocuğun 6 yaşına bastığı yıldan 15 yaşının sonuna kadar herkes için fâsılasız olarak uzanır. Bu suretle her İngiliz 9 yıllık bir ilköğretim tahsili alır.

Halen bu devreyi bir yıl daha uzatmak temayülü vardır. İlköğretimi yüzde yüz tahakkuk ettirmiş ve ümmiliği çoktan halleyilemiş bir memlekette bu mecburiyet ve takibat varken, Türkiyemiz gibi bu sahada daha pek çok çalışmaya mecbur olan ve ilköğretimi sadece 5 yıl süren bir memlekette bu mecburiyeti zedeleyebilecek bir kararın doğru olmadığı düşüncesindeyim.

4274 sayılı Kanunun 12 nci maddesi iyi tatbik edilecek olursa köylülerin iş durumlarına, mevsimlerin ve köylerin hususiyetlerine göre okulların açılıp kapanma vakitleri ayarlanabilir; ve bu suretle çocuklar ailelerine iş zamanlarında yardım da edebilirler.

Kars Milletvekili
Tezer Taşkıran

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4274 sayılı «Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu» nun 13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 4274 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Köylerde ilköğretim okul ve kurslarına devam eden öğrencilerden 14 yaşını ikmal etmiş bulunanların velileri hakkında işbu kanu-

nun 16 ncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Anayasa Komisyonunun düşüncesi

T. B. M. M.

Anayasa Komisyonu

Esas No. 2/152, 197

Karar No. 5

13 . XII . 1951

Yüksek Başkanlığa

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkında kanun teklifi ile Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ve 9 arkadaşının, Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanununun 13 ncu maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair olan teklifleri hakkındaki Millî Eğitim Komisyonu raporunun Kamutayın 15 . VI . 1951 tarihli doksanıncı birleşiminde görüşülmesi sırasında verilen bir önerge ile konunun Anayasa hükümleri muvacehesindeki durumunu incelemek üzere Anayasa Komisyonuna havalesi teklifi kabul edilmiş olmakla teklifler incelendi :

1. Evvel emirde, ilk tahsil yaşı mecburiyetinin 16 dan 14 e indirilmesi yolundaki bir teklifin Anayasa hükümlerine mugayir bulunmadığına karar verildi.

2. Bahse konu olan kanun teklifi munhasıran 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitülerine devam eden çocuklar yaşlarının küçültülmesini ihtiva etmektedir.

Komisyonumuz, bu teklifin kabulü takdirinde şehir ve kasaba çocuklarının farklı bir muameleye tâbi tutulması iktiza edeceği neticesine varmıştır.

Halbuki, köy çocuklarının ayrı, şehir ve kasaba çocuklarının ayrı yaşlarla mektebe devam mecburiyetine tâbi tutulmaları Anayasasının 69 ncu maddesinin metin ve ruhuna, ekseriyetle, aykırı görülmüştür.

Bu sebeple köy çocuklarının mektebe devam

mecburiyetlerinin 14 yaşına indirilmesi mucip sebepleri yerinde görülmekle beraber aynı sebeplerin kasaba ve şehir çocuklarına da teşmili muvafık olup olmayacağı keyfiyetinin tetkiki bir salâhiyet ve ihtisas mevzuu telâkki edilmiş ve teklif kabul edildiği takdirde Tedrisatı İptidaiye Kanununun da tadili iktiza edeceği neticesine varılmıştır.

Bu cihetlerin Millî Eğitim Komisyonunda tetkiki yapılmak ve gereken tadil şekilleri yine mezkûr komisyonca hazırlanmak üzere işbu raporun Millî Eğitim Komisyonuna tevdiine karar verildi.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu

Başkanı

Manisa

Refik Ş. İnce

Kâtip

Manisa

M. Kurbanoğlu

Ankara

R. Eren

Erzincan

S. Sağıroğlu

İstanbul

Salamon Adato

İmzada bulunamadı

Konya

T. Kozbek

Tokad

H. Ökeren

Bu rapor Sözcüsü

Manisa

M. Kurbanoğlu

Ağrı

C. Yardımcı

Ankara

C. Soydan

İçel

H. Fırat

İstanbul

M. Benker

Tokad

Zihni Betil

Trabzon

F. A. Barutçu

Rize Milletvekili Ahmet Morgil'in, 23 Eylül 1929 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanununun 77 nci maddesi ile Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtı hakkındaki 4274 sayılı Kanunun 13 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/364)

1 . IV . 1952

T. B. Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

23 Eylül 1929 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanununun 77 nci maddesiyle 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtına ait Kanunun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifim, gerekçesiyle birlikte aşağıya dercedilerek sunulmuştur.

Gereken işlemin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Rize Milletvekili
A. Morgül

GEREKÇE

Nüfusa geç yazılan köy kız çocuklarının, ilk tahsil mecburiyeti yaşının son haddi olan 16 yaşına geldikleri zaman hakikatte 17 - 18 yaşında ve çok defa evli bulunacakları mucip sebebiyle Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in köy kız çocukları için ilk tahsil mecburiyeti yaşının 12 ye indirilmesine dair olan kanun teklifiyle Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ve 9 arkadaşının, köylerde çocukların da ailenin iş ve iktisadi hayatına karıştırılmalarının mecburi bulunduğu, köy kız çocuklarının 13 - 14 yaşında nişanlanabilecek cinsî olgunluğa vardıkları, köy erkek çocuklarının da 15 yaşından önce bülûğa erdikleri, köylerde ahlâki ve dinî geleneklerin tesiriyle kız çocukların 12 yaşından sonra erkeklerden uzaklaşarak eve bağlandıkları, devam mecburiyetinin takibi ve ilgililerin cezaya çarptırılması öğretmenle köylünün arasını açmakta ve binaenaleyh okulun görevini lâyikiyle yapmasına engel olmakta bulunduğu, bu husustaki mevzuatın tatbik kabiliyetini haiz olmadığı ve halkın içtimai zaruretle kanuna itaatsizlik göstermesinden köylerde huzursuzluk hüküm sürmekte olduğu mucip sebepleriyle köylerde kız ve erkek çocukların ilk tahsil mecburiyeti yaşının 14 e indirilmesine dair olan kanun tekliflerini birleştirerek müzakere eden Millî Eğitim Komisyonu, mucip sebepleri yerinde bularak 14 yaşı uygun bulmuş ve buna dair olan 30 . V . 1951 tarih ve 23 numaralı Kararını yüksek Başkanlık yoluyla Kamuya sunmuştur.

Bu raporun yüksek Mecliste müzakeresi sırasında gerek yaş indirmesinin ve gerekse köylerle şehir ve kasaba çocuklarının ayrı muameleye tâbi tutulmalarının Anayasaya uygun olup olmadığının bir kere de Anayasa Komisyonunca tezekkür edilmesi hakkında verilen bir tahrir üzerine rapor ve teklif Anayasa Komisyonuna verilmiştir.

İlk tahsil mecburiyeti yaşının 14 e indirilmesinin Anayasaya aykırı olmadığına karar veren Anayasa Komisyonu, köy çocuklarıyla şehir ve kasaba çocuklarına farklı muamele yapılmasını Anayasanın 69 ncü maddesinin metin ve ruhuna ekseriyetle aykırı görmüş ve keyfiyetin, bir ihtisas komisyonu olan Millî Eğitim Komisyonunda bir kere daha tezekkür edilmesini ve gerekli tadil ve teklifin bu komisyonca yapılmasını bir raporla belirtmiştir.

Usulen teklif yapamıyacak olan Millî Eğitim Komisyonu, bu hususta vâkı müzakere neticesinde ilk tahsil mecburiyeti yaşının 14 e indirilmesinin şehir ve kasabalara da teşmilini ekseriyetle muvafık mütalâa etmekle iktifa eylemiştir.

Mehmet Özbey'le Sıtkı Yırcalı ve 9 arkadaşının teklifleri sadece 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Kanununun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olduğundan keyfiyetin şehir ve kasabalara teşmili, usulen Tedrisatı İptidaiye Kanununun 77 nci maddesinin de değiştirilmesini tazammun eden yeni bir teklife ihtiyaç göstermektedir.

İlk tahsil mecburiyeti yaşının bütün memlekete şâmil yani köy, şehir ve kasaba farkı gözet-

meksizin 14 e indirilmesine taraftar bir milletvekili sıfatıyla yeni bir teklifle bu usul zaruretini yerine getirmeyi uygun buldum.

Adı geçen milletvekili arkadaşlarımın köy çocukları için yukarda arzedilen mucip sebeplerine iştirak ederek köy çocuklarının ilk tahsil mecburiyeti yaşlarının 16 dan 14 e indirmelerini çok yerinde bulduğum gibi, aşağıda sıraladığım sebepler dolayısıyla bu yaş indirmesinin şehir ve kasabalara da teşmili kanaatimce zaruridir.

1. Birçok kasabalar, bu bakımdan köylerden farksızdırlar. Çünkü aynı durumdaki iki köyden biri belediye mıntakasına dâhildir ve belediye kurabilmek için birçok kasabalar civarlarındaki köyler mahalle haline getirilmektedir.

2. Bütün şehirlerde köydekiler durum ve zarüretinde bulunan aileler mevcuttur.

3. Şehirlerde esasen bu durum ve zarürette bulunmayan aileler, mecburiyet kaydına bakmaksızın çocuklarını okula devam ettireceklerinden bu hususta endişeye mahal yoktur.

4. Farklı işlem yapıldığı takdirde köyden şehre nakli hane halinde muamelede müşkülât olacağı gibi, mükellefityetten kurtulmak için şehirden köye mürettep nakiller olacaktır.

5. Ve nihayet farklı işlem yapılması Anayasanın 69 neu maddesinin metin ve ruhuna aykırıdır.

Bu itibarla aşağıdaki kanun teklifi Yüksek Meclise arzedilmiştir.

RİZE MİLLETVEKİLİ AHMET MORGİL'İN TEKLİFİ

23 Eylül 1329 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanununun 77 nci maddesi ile 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtına ait Kanunun 13 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 23 Eylül 1329 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanununun 77 nci maddesi ile 4274 sayılı Kanunun 13 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Her yıl Eylül ayının sonuna kadar altı yaşını bitirmiş olanlar, 14 yaşını tamamlayınca ya kadar ilkokula, ve bu müddet zarfında ilkokulu bitirdikten sonra daha yüksek okullara devam etmedikleri takdirde meslek kurslarına devama mecburdurlar.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 2/152, 2/197, 2/364

Karar No. 13

14 . V . 1952

Yüksek Başkanlığa

Biri Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'e diğeri Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı ile 9 arkadaşına ait; birincisi kız çocuklarının, ikincisi umumiyetle çocukların köy okullarına devam mecburiyeti yaşını 16 dan 14 e indirmek maksadıyla kaleme alınmış; sonuncusu başka hükümleri de ihtiva eyliyen, 4274 sayılı Köy Enstitüleri ve Okulları Kanununda 13 neü maddesinin değiştirilmesine dair, gerekçeleri birbirine yakın iki kanun teklifi komisyonumuz tarafından sadece köy öğrencilerinin yaş haddi meselesi halinde birleştirilerek geçen toplantı yılı karara bağlanmıştır.

30 . V . 1951 tarih ve 23 sayılı ve ekli raporumuzla Başkanlık yolundan Kamutaya sunulan teklif, Yüksek Meclisçe müzakere edilmekte iken bir takrire uyularak Anayasa Komisyonuna sevk edilmiştir.

Adı geçen komisyon 3 . XII . 1951 havale tarihli raporunda yaş haddinin indirilmesi mucib sebeplerini yerinde bulmuş, ancak köy çocuklarıyla şehir çocuklarının ayrı muamelelere tâbi tutulmasına mâni gördüğü 69 neü madde muvacehesinde bu mevzuun komisyonumuzca bir daha gözden geçirilerek gerekli tadilin yapılması lüzumuna işaret etmişti.

Köyün hususiyetleri olduğu düşüncesini muhafaza ile beraber, mülki teşkilât kaydı dışında ve vâkı teklifler çerçevesinde bir tarif ve tefrik işinin müşküllerini ve ihtilâtları dikkate alan komisyonumuz, ekseriyetince zaruri olan maksadın tahakkuku namına yaş haddi tadilinin mutlak ve şâmil olmasında mahzur bulunmadığı neticesine çoğunlukla vardı. Fakat kendisini bu noktayı ancak prensip halinde beyana salâhiyetli gördü. Zira mesele aynı yolda yürüyen iki tadil teklifinin kabulü ile bitmiyor ve ayrıca 23 Eylül 1329 tarihli (Tedrisatı İptidaiye Kanunu muvakkatinin de 77 neü maddesinin de tadilini gerekli kılıyordu. Ve komisyonlar teklif yetkisine sahip değildi.

Rize Milletvekili Ahmet Morgil'in her iki

yoldan yürüyerek gelen teklifi üzerine yaş mevzuunu komisyonumuzda yeniden işliyebilir hale gelmesiyle ana fikir bu zaviyeden ele alındı.

Teklifin ilk müzakeresindeki komisyon temayüllerine uyan Morgil ikinci müzakereye, 16 yaşını dolduruncaya kadar ilkokula devam arzusunda olanların hakkını mahfuz tutan yeni bir hükümle geldi.

Komisyonun bâzı endişelerini bertaraf eden, esas fikre muhalefet gösterenlerin de endişelerini bertaraf etmeyi hedef tutan yeni hükümün gerektirdiği redaksiyon değişikliği Hükümet mümessilinin muvafakati alınmak suretiyle yapıldı.

Ancak, tek tadil ile iki kanunun birden değiştirilmesi; gerek Meclis teamülüne, gerek arama ve atıf pratiğine uymadığı cihetle değiştirme teşebbüsünün umumi heyete; esas metinleri aynı başlıkları ve tadil cümleleri ayrı iki teklif halinde sunulması uygun mütalâa edilerek teklif, görülen mükerrer şekli aldı.

1. İlköğretimi her vatandaşın tamamlaması ideal bir durum olmasına rağmen her üç gerekçede kaydedilen iş hayatı, cins ve yaş meselelerinden gelme tatbikat süratlerinin zorluklarının vakta olduğu;

2. Bu zorlukların bâzı yerlerde ve ahvalde imkânsızlık manzarası arzettiği;

3. Vaziyetin gerek tatbikat ve icra organının, gerekse halkı ayrı ayrı ve karşılıklı müşküller içinde bıraktığı ve müteakib itimatsızlıklar doğurduğu;

4. Tatbikat vazifesinden doğma ısrarların çekişmelere; kaçamaklara yol açtığı;

5. Binnetice bu hususa taallük eden mevzuatın, ancak, rıza takdirinde yürüyerek aksi takdirde işlemez hale gelmesiyle kanunun ve icranın otortesi sarsıldığı;

6. Keyfiyetin sadece ruhi ve mânevi huzur değil; fiili emniyet ve asayiş bakımından da mütalâa edilmesini gerektirecek hâdiseler çıktığı;

7. Halkımızın, mahallî namı altında memle-

ket hasusiyetleri olarak ele alınması gereken bazı gelenek ve göreneklerine ve kadın, erkek münasebetlerindeki anlayışına, mevcut madde-nin, hürmetkâr davranma inanı yerine meydan okuma zehabını uyandırdığı;

8. Bir maddeyi tatabik sahası ile tearüz halinde bulunan, huzursuzluk vesilesi olur şekliyle bırakmaktansa yürütülebilir bir madde şekline ifrağ etmenin kanun müessesesinin hikmeti vücuduna daha uygun düşeceği;

9. Tahsilde ideal durumun tahakkuku için kanun emri yanında teşvik yolunun bizde fert ve âmme psikolojisine en çok uyar yol olduğu; kabul edilen teklifin ise böyle bir teşviki engellemediği ve engelliyemeyeceği, isteklilerin isteğini de dikkate aldığı;

10. Medeni Kanuna göre 15 ini doldurmuş kızların ve 17 sini doldurmuş erkeklerin aile kurabilecekleri;

11. Örf'e göre bundan daha düşük yaşların köylerde ve birçok kasaba ve şehirlerde istihsal unsuru ve ev kadını olma veya nişanlanma yaşı kabul edildiği ve ekseri ahvalde, belki de ömrü vasatı icabı, vakia bu olduğundan tahsil mecburiyetiyle ilgili kanunun örfü gözden kaçırılması lüzum geldiği;

12. Kanunlarda nişanlılık için bir yaş kaydı bulunmadığı maarif mevzuat ve tatbikatının ise nişanlı olanı okula devamdan, esasen, menettiği;

13. Nüfus tezkeresi ifadesindeki 16 yaşın malûm sebeplerle hakiki mânada 20 ye kadar hata payı olabileceği;

14. Ders salonu ve öğretmeni ekseriya birden ibaret bulunan köy okullarında, kayden ne olursa olsun, fiilen 17, 18, 19, 20 yaşında gençleri ve genç kızları birbirleri ile olduğu kadar, asgari tahsil yaşındaki çocuklarla aynı dört duvar ve hava içinde ve topu topu bir çift gözün nezareti altında toplamamın yalnız pedagoji değil, psikoloji ve öğretim bakımından mahzursuz, hattâ zararsız olamayacağı;

15. Âmme vicdanını, bir kanunda 77 nei, di-

ğerinde 13 ncü maddelere verilen son şeklin eskisinden çok daha iyi tatmin edeceği düşünülerek tadil teklifi ekseriyetle kabul edildi.

Kamutayın yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Eğitim Komisyonu

Başkanı	Bu rapor sözcüsü
İzmir	Seyhan
A. Başman	A. N. Asya
Kâtip	
Seyhan	Afyon
A. N. Asya	K. Özçoban
Ankara	Burdur
Ö. Bilen	M. Özbey
Bursa	Denizli
Muhalfim	F. Başaran
Ali C. Yöntem	
Gümüşane	İzmir
V. M. Kocatürk	H. Edib Adıvar
	İmzada bulunamadı
Kastamonu	Sinob
Z. Termen	Muhalefet şerhim eklidir
	N. Serttoğlu
Trabzon	Rize
M. R. Tarakçıoğlu	A. Morgül

Muhalefet şerhi :

Mecburi tahsil yaşının 16 dan 14 de indirilmesi tahsili teşvik etmeyecek bilâkis çoğunluğu okutmak istemiyen, bir an evvel onun mesaisini istismarı düşünen velilere imkân sağlamış olacaktır. Sayısı malûm olmıyan ve okumanın lüzum ve faydalarını takdir edemiyen bir zümreyi tatmin için, yavrularının okumadan mahrum bırakılmasına müsamaha edemeyiz. Böyle bir vebalî omuzlarımıza atlamayız. Kaldı ki, bu kanun, Anayasanın vaz'ettiği ilktahsil mecburiyetinden kastedilen maksada da aykırıdır. Bu itibarla tasarıya muhalifim.

Sinob Milletvekili
Nuri Serttoğlu

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN
DEĞİŞTİRİŞİ

*Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilâtına ait 4274
sayılı Kanununun 13 ncü maddesinin değıştiril-
mesine dair Kanun*

MADDE 1. — 4274 sayılı Kanununun 13 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir :

Her yıl Eylül sonuna kadar 6 yaşını bitirmiş olanlar 14 yaşını tamamladıkları öğretim yılının sonuna kadar ilkokula devama mecburdurlar. Bu müddet zarfında ilkokulu bitirdikten sonra daha yüksek okullara gitmeyenler kurslara devamla mükelleftirler. 14 yaşını doldur-

muş olup da ilkokulu bitirmemiş bulunanlar 16 yaşını tamamladıkları öğretim yılı sonuna kadar ilkokula devam edebilirler.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN
DEĞİŞTİRİŞİ

*23 Eylül 1329 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanu-
nu Muvakkatinin 77 nci maddesinin değıştiril-
mesine dair Kanun*

MADDE 1. — 23 Eylül 1329 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkatinin 77 nci maddesi aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir :

Her yıl Eylül sonuna kadar 6 yaşını bitirmiş olanlar 14 yaşını tamamladıkları öğretim yılının sonuna kadar ilkokula devama mecburdurlar. Bu müddet zarfında ilkokulu bitirdikten sonra daha yüksek okullara gitmeyenler

kurslara devamla mükelleftirler. 14 yaşını doldurmuş olup da ilkokulu bitirmemiş bulunanlar 16 yaşını tamamladıkları öğretim yılı sonuna kadar ilkokula devam edebilirler.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

